

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

С. В. Шарин
«___» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ДІЯЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГА В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

за освітньо-професійною програмою «Психологія»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальність **053 Психологія**

спеціалізація

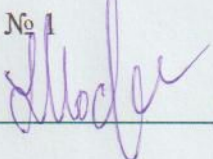
факультет **філософський**

Івано-Франківськ – 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» за освітньо-професійною програмою «Психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти – 2019. – 17с.

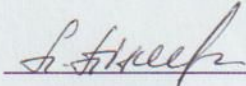
Розробник: **Матейко Наталія Михайлівна**, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від “29” серпня 2019 р. № 1
Завідувач кафедри загальної та клінічної психології (Москалець В.П.)

“29” серпня 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету.
Протокол від “15” ЖОВТНЯ 2019 р. № 2

Голова (Пілецька Л. С.)

©Матейко Н.М., 2019 р.

© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2019 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	<i>Вибіркові дисципліни студента</i>	
Модулів – 1	Спеціальність : 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково- дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		5-й	5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Мова навчання: Українська		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% / 67%

для заочної форми навчання – 11% / 89%

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- розширення теоретичних уявлень про основні міжнародні документи в галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку;
- формування практичних навичок створення індивідуальних корекційних програм;
- ознайомлення з напрямками роботи в адаптаційний період входження осіб з особливими освітніми потребами в освітнє середовище;

Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіння навичками проведення індивідуального спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб, аналізу адаптації;
- ознайомлення студентів зі специфікою побудови індивідуальної програми супроводу дитини та розробкою індивідуального плану корекційно-розвиваючої роботи з урахуванням виявлених особливостей дитини;
- розробка заходів, спрямованих на профілактику стигматизації і дискримінації в оточенні ровесників та неупередженого ставлення до дитини з особливими освітніми потребами.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Місце навчальної дисципліни «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» визначається важливою роллю для майбутніх психологів набуття знань, вмінь та навичок з організації психологічної діагностики та корекції діагностичного обстеження дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; важливістю здійснення активної форми роботи практичного психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Загальна психологія», «Психодіагностика», «Вікова психологія», «Патопсихологія», «Психологія аномального розвитку», «Методи психологічної допомоги особам з невротичними розладами» та ін.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись. ЗК12. Здатність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту населення. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

	СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
Програмні результати навчання	
<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.</p> <p>ПР7. Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p> <p>ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p> <p>ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.</p> <p>ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p> <p>ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.</p>	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за *поточним* та *підсумковим* контролюми. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (тестування, контрольна робота, самостійної роботи).

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних відповідей студентів, тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на екзамені.

На семінарських заняттях студенти за *усну відповідь* та *письмову відповідь* (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анують та конспектують першоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, пишуть есе, розглядають клінічні випадки, дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють заходи психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я і стану психологічного благополуччя.

Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально або фронтально. Загальний бал за цей вид роботи по кожному змістовому модулю виводиться з середнього балу за всі усні і письмові відповіді.

Поточне опитування та самостійна робота															Залік	Всього
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
Усні та письмові відповіді – 5 б. Самостійна робота – 7 б.				Усні та письмові відповіді – 15 б. Самостійна робота – 13 б. Контрольні роботи (1) – 10 б.											50	100

Розподіл балів, що отримують студенти

T1, T2 і т.д. – теми дисципліни

Самостійна робота студентів ділиться на базову і додаткову. Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Базова самостійна робота студентів включає: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук (підбір), огляд літератури і електронних джерел інформації; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; підготовка до лабораторних робіт, практичних (семінарських) занять; підготовка до написання контрольних робіт, інших форм поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим іспитом.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики навчальної дисципліни. Вона включає такі види робіт: аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми; оформлення малюнку-схеми; проведення клініко-психологічного дослідження у позааудиторний час; написання есе за заданою проблематикою; розробка конспекту заходу просвітницького спрямування; бібліографічний огляд літератури за заданою проблематикою; розробка мультимедійної презентації; виконання практичних задач, ситуативних завдань; опрацювання художніх фільмів; підготовка порівняльної таблиці; підготовка термінологічного словника та ін.

Самостійна робота студентів максимально оцінюється залежно від виду роботи. *За конспектування матеріалів з актуальних питань діяльності психолога в системі інклюзивної освіти студенти отримують 1 бал; за есе – 2 бали; за оформлення, бланку*

спостереження за поведінкою дитини під час його обстеження в центрі соціально-психологічної реабілітації – 2 бали; за виступ на тему: «   » у формі мультимедійної презентації – 3 бали; за проведення просвітницького заходу для школярів, родичів (на вибір) з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя – 5 балів.

Всього самостійна робота студента оцінюється у 20 балів.

Для оперативного опитування студентів на семінарських заняттях використовують *тестовий контроль знань* з тем, які виносяться на самостійне опрацювання. Для цього передбачені завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, завдання на встановлення правильної відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності. Сукупна кількість балів за тест – 5 балів.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді передбачають перевірку цілої низки знань, умінь, навичок (знання термінів, процесів тощо, уміння конкретизувати, уміння виділяти головне, уміння визначати передумови, причини, приводи та сутність психічних процесів в умовах надзвичайної ситуації). Завдання вважається виконаним, якщо студент вказав правильний варіант відповіді, і оцінюється у 0,5 бала.

Завдання на встановлення правильної відповідності (логічні пари). До кожного завдання подано інформацію, що позначено цифрами (лівий стовпчик) та буквами (правий стовпчик). Виконуючи завдання, необхідно встановити відповідності між двома групами інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари). Кожна правильно визначена логічна пара оцінюється в один бал. Максимальна кількість балів за завдання – 2

Завдання на встановлення правильної відповідності. До кожного завдання подано перелік процесів, симптомів тощо, позначених буквами. Їх необхідно розташувати у правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо студент визначив правильну послідовність, і оцінюється в 1 бал.

Контрольна робота студентів максимально оцінюється у 5 балів.

Питання до контрольної роботи:

1. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.
2. Основні принципи інклюзивної освіти. Ресурсні можливості спеціальної освіти.
3. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей.
4. Особливості проведення психодігностичного дослідження дітей з аномальним розвитком та збір анамнезу життя.
5. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи.
6. Алгоритм супроводу навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі.
7. Аналіз і оцінка виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком.
8. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (пояснення)
90 – 100	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
80 – 89	B	дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
70 – 79	C	добре (загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
60 – 69	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
50 – 59	E	достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
0-25	F	неприйнятно (з обов'язковим повторним курсом)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.

Тема 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти. Саламанкська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Передумови для забезпечення успішної інклюзії. Основні принципи інклюзивної освіти. Ресурсні можливості спеціальної освіти. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.

Тема 2. Типологія аномального розвитку. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Загальні принципи побудови сучасної класифікації аномального розвитку. Недостатній, тотальний затриманий розвиток. Парціальна несформованість вищих психічних функцій. Асинхронний та дефіцитарний розвиток.

Змістовий модуль 2. Методологія проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з аномальним розвитком

Тема 1. Основи інтегративної діагностики аномального розвитку. Особливості проведення психодігностичного дослідження дітей з аномальним розвитком та збір анамнезу життя. Тактика, технологія проведення та аналіз результатів обстеження. Вимоги до складання висновку. Психологічний діагноз, прогноз та рекомендації щодо розвитку та корекції.

Тема 2. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи. Корекційні програми, які базуються на нейропсихологічному підході. Корекційні програми, орієнтовані на формування базових складових психічного розвитку (довільності психічної активності та просторових уявлень). Система розвивально-корекційної роботи, заснована на рівневому підході до афективної регуляції поведінки та свідомості.

Тема 3. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії. Алгоритм супроводу навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі.

Тема 4. Психолого-педагогічне вивчення підлітків з аномальним розвитком. Аналіз і оцінка виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком. Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах. Проблеми родинного виховання дітей з особливими потребами. Сім'я та її роль в соціалізації дитини з особливими потребами.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	Лаб	інд	с.р.		л	п	ла б	Інд	С.р.
2	90	12	18			60	90	4	6			80
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.												
Тема 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні.	9	2	2			10	16					14
Тема 2. Типологія аномального розвитку. Характеристика основних видів дезонтогенезу.	9	2	2			10	12	2				14
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4			20	28	2				28
Змістовий модуль 2. Методологія проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з аномальним розвитком												
Тема 1. Основи інтегративної діагностики аномального розвитку.	16	2	4			10	14					14
Тема 2. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком.	16	2	4			10	14	2	2			12
Тема 3. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах.	16	2	4			10	14		2			14
Тема 4. Психолого-педагогічне вивчення підлітків та молоді з аномальним розвитком.	14	2	2			10	16		2			12
Разом за змістовим модулем 2	62	8	14			40	60	2	6			52
Всього	90	12	18			60	90	4	6			80

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні	2	-
2	Типологія аномального розвитку.	2	-
3	Основи інтегративної діагностики аномального розвитку.	2	-
4	Активні форми роботи практичного психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання	2	2
5	Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком.	2	2
6	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах.	2	
7	Психолого-педагогічне вивчення підлітків та молоді з аномальним розвитком.	2	
8	Роль сім'ї у входженні дитини в соціум. (Тренінгове заняття для дітей від 5 до 15 років з порушеннями розумового розвитку)	2	2
Всього		18	6

Самостійна робота

Семестр / тема	Зміст самостійної роботи	Обсяг (год.) денна форма/ заочна форма	Форма контролю	Тиждень, на якому здійснюється контроль	Кількість балів
5/1	<p>Тема 1. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні</p> <p>-опрацювати та законспектувати Додаток до листа Департаменту освіти і науки 21.08.2019№ 08-13/3899 Методичні рекомендації «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти»;</p> <p>- користуючись зразком, розробити Індивідуальну картку дитини з особливими освітніми потребами www.sojppo.edu.ua »</p>	10/14	конспект	4	1
5/2	<p>Тема 2. Типологія аномального розвитку.</p> <p>- опрацювати Додаток до листа МОНмолодьспорту від 26.07.2012р. №1/9-529</p> <p>Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання"</p> <p>ресурс http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/li nk1/MUS18532.html</p>	10/14	Конспект	4	1

	<p>програму для дитини з особливими потребами з використанням ресурсу: http://cmsps-inclus.kr.sch.in.ua/navchaljno-metodichne_zabezpechennya/korekcijni_programi/</p>				
5/6	<p>Тема 6. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах. -опрацювати та законспектувати завдання для психолого-педагогічного вивчення підлітків користуючись Додатком до листа Департаменту освіти і науки 21.08.2019№ 08-13/3899 Методичні рекомендації «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу освіти» www.soiippo.edu.ua »</p>	10/12	конспект	9	1
5/7	<p>Тема 7. Психолого-педагогічне вивчення підлітків та молоді з аномальним розвитком. законспектувати основні положення стосовно аналізу та оцінки виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком, користуючись джерелом Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с. https://lib.iitta.gov.ua/705428/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81_%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4.pdf</p>	10/12	конспект	10	1
5/8	<p>Тема 8. Крок дитини до входження в соціум Розробити та провести тренінгове заняття для дітей від 5 до 15 років з порушеннями психофізичного розвитку</p>	10/12	Програма тренінгового заняття	11	5

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне та письмове опитування, навчальні тести, есе, контрольна робота, конспекти

першоджерел, мультимедійна презентація, протоколи клініко-психологічного дослідження, програма заходу психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я, екзамен.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна дисципліна «Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти» передбачає використання мультимедійного обладнання (комп'ютер, проектор).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій; першоджерела та хрестоматії першоджерел; методичні рекомендації до практичних занять. **Журнали:** «Дефектолог», «Психіатрія, психотерапія та клінічна психологія», «Медична психологія», «Вісник Прикарпатського університету. Серія: Філософські та психологічні науки».

1. Матейко Н.М. Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти//Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць (за матеріалами XIV Міжнародної наук.- практ. конф. від 30-31 травня 2017 року) Україна- Сербія – Азербайжан – Польща – Канада. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – С.123-125

2. Матейко Н.М., Пасічняк Н.І. Проблема адаптації дітей з розладами спектру аутизму до умов освітнього середовища// Український психолого-педагогічний збірник №4, 2018. С.97-100

3. Матейко Н.М. Професійна компетентність психолога в контексті інклюзивної освіти//Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: мат. міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 6-7 вересня 2019 року). Київ, 2019. Ч.2. с.88-91

4. Матейко Н.М. Проблеми психологічного супроводу дітей з розладами спектру аутизму в освітньому закладі// «Теорія і практика сучасної психології» вип.5. 2019. С.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Декларація принципів толерантності [Електронний ре-сурс] : документ від 16.11.1995р. // Верховна Рада України : [сайт]. – Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503.

2. Дороничева А. С. Формирование толерантного отношения к людям с ограниченными возможностями здоровья в социуме [Электрон. ресурс] // Студенческий научный форум 2013 : матер. V Между- нар. студенческой электрон. научная конференции (15 февр. - 31 марта 2013 г.). Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2013/77/4492>.

3. Захарченко І. Форум-театр – нове слово у соціальній роботі // Вісник програм

шкільних обмінів. 2006. № 26. С. 14-20.

4. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному/ Психолог. 2009. № 10. С. 14-18.

5. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.

6. Інклюзія [Електрон. ресурс]: коротка версія фільму. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-H>

8. Карпа М. І. Особливості групової психокорекційної роботи з сиблінгами неповносправних дітей // Теоретичні і практичні аспекти дитячої та юнацької психотерапії : матеріали регіональної науково-практичної конференції. Львів, 2005. С. 16-18.

11. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. К., 2011.192с.

10. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.

11. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.

12. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.

13. Методические рекомендации для классных руководителей по формированию толерантного отношения общества к детям с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] / Анапа, 2013. Режим доступа:

http://anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx

14. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник / в 2 т. / Т.1 // За ред. В. Г. Панка, І. І. Цушка. К.: Ніка-Центр, 2005. 328 с.

15. Немая Я. Гендерний інтерактивний театр: навч. посіб.. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с.

16. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с.

17. Опольська М. В. Толерантність як один із компонентів гуманістичної спрямованості особистості [Електрон. ресурс] / Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2056/1/07omvgso.pdf>.

18. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим

доступу : old.mon.gov.ua/ua/ aboutministry/normative/1287-

19. Перевалова Н. Е. Формирование толерантного отношения к детям с ограниченными возможностями здоровья в условиях инклюзивного образования [Электрон.ресурс] / Н. Е. Перевалова. Режим доступа : <http://festival.1september.ru/articles/580261>

20. Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання [Електрон. ресурс] : лист Міністерства освіти і науки України від 26.07.2012 № 1/9-529. Київ, 2017. – Режим доступу: [old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1_9-529\(2\).doc](http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1_9-529(2).doc).

21. Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання [Електрон. ресурс] : лист Міністерства освіти і науки України від 02.01.2013 № 1/9-1 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. – Текст.дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-9-1.doc

22. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник / Марія Швед. – Львів: Український католицький університет, 2015. – 360 с.

Допоміжна:

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / під заг. ред. М.Ф.Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім "Плеяди", 2015. 172 с.

2. Бондар В. І. Актуальні проблеми розвитку освіти дітей з обмеженнями життєдіяльності: шлях від інституалізації до інтеграції // зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту (Серія соціально-педагогічна) [Електронний ресурс]. Вип. XII. Кам'янець-Подільський Аксіома, 2009. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkp/Sp/2009_12/1.pdf.

3. Даніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів: Т-во "Надія", 2000.

4. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / під ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка. К.: 2004.

5. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / за наук. ред. Є.П. Синьової, С.О. Рикова. К.: Кафедра, 2016. 212 с.

6. Єфімова С.М. Вивчення стану готовності педагога до інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу // Наук. записки Інституту психології АПН України ім. Г. С. Костюка. Вип. 26. К., 2005.

7. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти: Журнал Всеукраїнського фонду "Крок за кроком". 2002. Лютий.

8. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / [Тім Лорман, Джоан Дешпелер, Девід Харві]; пер. з англ. – К.: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2011. – 296с.

9. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.
10. Масенко В.В. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні: науково-методичний збірник. К.: ФОП, 2007. 180 с.
11. Сак Т.В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс і наук.-метод. посіб. К.: ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2011. – 168 с.
12. Сак Т. В. Психологічний супровід учнів із затримкою психічного розвитку в інклюзивному класі (діагностичний напрямок) // Дефектологія. 2009. №1. С. 16-20.
13. Синьова Є. П. Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору: монографія. [Текст] К., 2012. 442 с.